

SISÄLLYS

1 JOHDANTO

2 MUKULAX LINNANRINTEEN ARVOT JA TOIMINTA-AJATUS

- 2.1 Asiakaspalvelun periaatteet
- 2.2 Arvot – arjen toiminnan selkäranka
- 2.3 Varhaiskasvatusympäristö

3 KASVATUSPÄÄMÄÄRÄT PÄIVÄKODISSAMME

4 HOIDON, KASVATUKSEN JA OPETUKSEN KOKONAISUUS

- 4.1 Ihmiskäsitys/lapsikäsitys
- 4.2 Oppimiskäsitys
- 4.3 Kielen merkitys varhaislapsuudessa
- 4.4 Lapselle ominainen tapa toimia

5 ORIENTAATIOT

6 KASVATTAJAJYHTEISÖN TOIMINTAPERIAATTEET

7 ARVIOINTI

8 DOKUMENTOINTI

9 VARHAINEN PUUTTUMINEN

- 9.1 Erityistä tukea tarvitsevien lasten varhaiskasvatuksen järjestäminen yksikössä
- 9.2 Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten varhaiskasvatuksen järjestäminen yksikössä

10 KASVATUSKUMPPANUUDEN TOTEUTTAMINEN YKSIKÖSSÄ

11 ALUEELLINEN PEDAGOGINEN YHTEISTYÖ

12 KEHITTÄMISHANKKEET

1 JOHDANTO

Lastentalo Mukulax on vuonna 1999 perustettu yksityinen päiväkotit Turussa. Tällä hetkellä Lastentalo Mukulaxilla on neljä yksityistä päiväkotia Turun alueella: Lastentalo Mukulax (käsityöläiskatu), Lastentalo Mukulax Linnanrinne/Slottsbacken, Lastentalo Mukulax Hirvensalo sekä Lastentalo Mukulax Koivula.

Lastentalo Mukulax Linnanrinne/Slottsbacken on vuonna 2001 perustettu pieni yksityinen kaksikielinen päiväkotit, joka kuuluu Turun kaupungin aluejaossa Itäisen keskustan palvelualueeseen. Päiväkodissamme on 18 lasta. Lapset ovat iältään 1-5 -vuotiaita. Toimintamme jakautuu kahteen ryhmään; pieniin Haltijoihin (alle 3 -vuotiaat) sekä isoihin Velhoihin (yli 3 -vuotiaat).

Tilamme sijaitsevat kerrostalon ensimmäisessä kerroksessa ja ovat alun perinkin rakennettu päiväkotikäyttöön. Pihamme on suojaisa taloyhtiön sisäpiha, jossa on hiekka-alueen lisäksi pieni metsä ja nurmikkorinne.

Päiväkotit ei ole kadun varressa, vaikka osoitteesta voisi niin luullakin, vaan suojassa isojen talojen välissä. Bussi n:o 1 pysäkki on aivan vieressä. Myös Martinmäen puolelta pääsee förillä ylitse. Päiväkotit on auki arkisin 7.30 – 17.00.

Varhaiskasvatussuunnitelmamme perustuu valtakunnalliseen – ja Turun kaupungin vastaavaan suunnitelmaan. Varhaiskasvatussuunnitelman tehtävänä on toimia työyhteisömme opaskirjana.

2 MUKULAX LINNANRINTEEN ARVOT JA TOIMINTA-AJATUS

Lastentalo Mukulax Linnanrinne/Slottsbacken on yksityinen kaksikielinen päiväkotit Turussa. Mottomme on: Kaksikielisyys – luonnollinen osa arkipäivää. Pedagogisesti menetelmämme sijoittuu kielisuihkun- ja kylvyn välimaastoon. Kaksikielisyys toteutuu päiväkodissamme pääsääntöisesti yli 3 –vuotiaiden ryhmässä, jossa toinen ryhmän aikuisista käyttää ruotsin kieltä kommunikoidessaan ja toimiessaan lasten kanssa.

Toiminta-ajatuksenamme on olla tekemässä toimivaa arkea lapsiperheille. Lasten viihtyminen päivähoitossa on yksi avainkysymyksistä - haluamme tuottaa elämyksellisiä hoitopäiviä pienissä ryhmissä. Haluamme, että perheet kokevat lapsensa hoitopaikan hyväksi. Elämykselliset hoitopäivät tarkoittavat meillä sitä, että lapset osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja oppivat olemaan aktiivisia yhdessä aikuisten ja toisten lasten kanssa. Yhdessä tekemämme projektit ovat onnistuneet hyvin. Olemme saaneet myös palautetta, että meitä on helppo lähestyä vaikeissakin kysymyksissä.

2.1 Asiakaspalvelun periaatteet

Lastentalo Mukulaxin kannalta on tärkeää, että päiväkodilla on positiivinen maine. Toimintamme on tavoitteellista ja edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista.

Avainasemassa on päiväkodin henkilökunta. Odotamme kaikilta päiväkodissa työskenteleviltä motivaatiota tehdä töitä lasten kanssa. Perheitä tulee kohdella tasapuolisesti ja kunnioittavasti. Asiakkaamme ovat oikeutettuja tietämään ketkä työskentelevät heidän lastensa kanssa, oli sitten kyseessä vakituinen työntekijä, sijainen tai alan opiskelija.

Pyrimme hyvään tiedottamiseen päiväkodin toiminnasta. Toimintakautena perheet saavat viikoittaisen ohjelman sähköpostiinsa. Viikko-ohjelma on luettavissa myös päiväkodin www-sivuilla sekä päiväkodin ilmoitustaululla. Lisäksi päiväkodissa ilmestyy verkkolehti kaksi kertaa vuodessa, jossa mm. tiedotamme tulevista tapahtumista.

2.2 Arvot - arjen toiminnan selkäranka

Lapsuuden arvostaminen

Lasten toimintaa havainnoimalla pyrimme jatkuvasti kehittämään toimintaamme luodaksemme lapsille ympäristön, jossa he voivat toimia itselleen ominaisella tavalla.

Turvallinen arkipäivä

Haluamme luoda lapsille kodikkaan ja kiireettömän ilmapiirin. Turvallisuutta lisää luottamukselliset välit vanhempien kanssa.

Leikin voimalla

Leikki on lapselle ominainen tapa toimia. Oppiminen ja leikki menevät lasten elämässä limittäin. Käytämme leikkiä toimintamenetelmänä ja lisäksi tuemme lasten omaehtoisen leikin kehittymistä

rikastaen leikkien sisältöä muulla toiminnalla. Elämyksiä arkeen tuomme retkien, juhlien, esitysten ja yöpäiväkodin voimalla.

2.3 Varhaiskasvatusympäristö

Hyvän varhaiskasvatusympäristön ominaisuuksia ovat joustavuus ja monipuolisuus. Ympäristön tulee herättää lapsissa mielenkiintoa, kokeilunhalua ja uteliaisuutta sekä kannustaa lasta toimimaan ja ilmaisemaan itseään. Ympäristö tuo myös lasten ja kasvattajien yhteiseen toimintaan erilaisia tiedollisia, taidollisia ja kokemuksellisia aineksia. Ympäristö mahdollistaa lapsille ominaisen toiminnan ja ilmentää sisällöllisiä orientaatioita.

Lapset oppivat toiminnan kautta. Varhaiskasvatusympäristön tulee kannustaa, motivoida ja rohkaista lapsia aktiiviseen oppimiseen ja omatoimisuuteen. Päiväkodin tilat ovat lasten ympäristöä ja lapset ovat myös omalta osaltaan vastuussa tilojen siisteyden huolehtimisesta.

Varhaiskasvatusympäristöön kuuluu myös päiväkodin ilmapiiri: perusturvallisuus, hyväksyntä ja vuorovaikutus kodin ja hoitopaikan välillä. Ymmärtääksemme paremmin lapsia ja heidän erityispiirteitään, sekä saadaksemme kasvatustavoitteet samansuuntaisiksi kodin ja päiväkodin välillä, tuemme monin tavoin henkilökunnan ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen rakentumista myönteiseksi ja jatkuvaksi.

Tärkeä osa varhaiskasvatusympäristöä on myös sen sosiaalinen oppimisympäristö. Se muodostuu lapsiryhmästä ja henkilökunnasta, ihmissuhteista ja vuorovaikutuksesta sekä lasten kesken että lasten ja aikuisten välillä. Niinpä lapsen käsitys itsestään rakentuu vuorovaikutuksessa ryhmän toisten jäsenten kanssa. Ryhmässä opimme toisiltamme ja opimme hyväksymään toinen toisemme. Turvallisuuden tunne lisääntyy sitä mukaa mitä tutummaksi ympäristö ja kasvattajat käyvät. Pienryhmätoimintamme tukee sosiaalistumista. Pienryhmissä lapset tutustuvat toisiinsa helpommin, keskustelu sujuu paremmin kuin koko ryhmän ollessa paikalla. Pienryhmissä opitut sosiaaliset taidot näkyvät osaamisena myös isommassa ryhmässä.

3 KASVATUSPÄÄMÄÄRÄT PÄIVÄKODISSAMME

Varhaiskasvatuksen toimintaa suuntaavat yksittäisten kasvatus- ja sisältötavoitteiden yläpuolelle sijoittuvat valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitut kokoavat kasvatuspäämäärät. Päivähoidossa toimivilla kasvattajilla on suuri vastuu siitä, että he toimivat hoidon, kasvatuksen ja opetuksen tilanteissa tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että seuraavista kasvatuspäämääristä muodostuu eheä kokonaisuus. Nämä kasvatuspäämäärät muodostavat perustan myös Lastentalo Mukulaxin varhaiskasvatustyölle.

- **Lasten henkilökohtainen hyvinvointi**

Jokaisen lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan. Jokainen lapsi on oma ainutlaatuinen persoonallisuus.

- **Toisten huomioonottaminen ja hyvät tavat**

Lasten tulee oppia sosiaalisissa tilanteissa vaadittavia käytännön taitoja, kuten hyviä tapoja ja myönteistä asennoitumista itseä sekä toisia lapsia ja heidän kulttuuriaan kohtaan. Lasten tulee nauttia ja iloita yhdessäolosta ja yhdessä toimimisesta sekä oppia ottamaan huomioon myös toiset lapset ja välittämään heistä.

- **Itsenäisyys**

Vahvistetaan lasten edellytyksiä ohjata itse omaa elämäänsä. Ohjataan lasta kasvamaan siten, että hän kykenee tekemään itse elämäänsä koskevia päätöksiä ja valintoja sekä aikanaan aikuisena huolehtimaan itsestään ja läheisistään.

Lapsen hyvinvointi mahdollistaa lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää kasvatushenkilöstöltä valmiutta huolehtia lapsesta kokonaisvaltaisesti. Lapsi viihtyy päiväkodissa ja löytää itselleen sopivia haasteita ja mielenkiinnon kohteita. Vaalimme lapsen suhteita vanhempiin, kasvattajiin ja ryhmän toisiin lapsiin. Lapsen tulee kokea, että vuorovaikutus vanhempien ja kasvatushenkilöstön välillä on luottamuksellista, avointa ja toimivaa. Kasvattajat sitoutuvat kasvatustapahtumaan, jotta asetetut tavoitteet saavutetaan. Kasvattajilla on ammatillinen ote työhön ja yhteinen kasvatuskäsitys.

Haluamme kaikilla toimillamme edistää lapsen henkilökohtaista hyvinvointia. Kunnioitamme yksilöllisyyttä, siten että lapsella on mahdollisuus kehittyä oman kehitystahdinsa mukaan. Pyrimme huomioimaan lasten kiinnostuksen kohteet. Lapsella on mahdollisuus saada ryhmässä monipuolisia kokemuksia sosiaalisista suhteista ja liittyä vertaisryhmään. Perusta lapsen hyvinvoinnille luodaan vastaamalla lapsen tarpeisiin ja huolehtimalla perushoidosta. Pyrimme vahvistamaan sosiaalisia käyttäytymismuotoja ja toimintatapoja. Haluamme tehdä kaikkemme, jotta meillä olisi iloisia ja empaattisia lapsia päivähoidossa. Lapsia jotka viihtyvät päiväkodissa ja suhtautuvat itseensä ja toisiin myönteisesti. Tasapainoisella lapsella tarkoitamme lasta, joka hyväksyy itsensä ja ryhmän muut lapset. Hän suhtautuu myönteisesti itseensä ja pystyy omalla käyttäytymisellään huomioimaan toisia.

Lapsi, jonka itsetunto on hyvä luottaa itseensä ja uskaltaa ottaa haasteita vastaan. Itsetuntoon liittyy myös kyky kunnioittaa ja arvostaa toisia. Hyvän itsetunnon omaava lapsi ottaa vastuuta omasta toiminnastaan. Lapsen perustarve on tulla hyväksytyksi. Ryhmällä on merkitystä lapsen itsetunnon kehittymiselle.

Lapsiryhmässä syntyy tilanteita, joiden avulla lapsi oppii ymmärtämään oman käyttäytymisensä syyt ja seurauksia. Lapsi oppii ryhmässä olemisen taidot ja pystyy hyväksymään erilaisuuden. Hän oppii kohtaamaan pettymykset asiallisesti ja näin hän kehittyy sosiaalisten tilannetaitojen opettelemisessa.

4 HOIDON, KASVATUKSEN JA OPETUKSEN KOKONAISUUS

4.1. Ihmiskäsitys / lapsikäsitys

Toimintamme pohjaa humanistiselle ihmiskäsitykselle. Tuemme lapsissa vapautta, itsenäisyyttä, yksilöllisyyttä ja vastuullisuutta. Haluamme kasvattaa lapset aktiivisiksi, itsenäisiksi ja itsetunnoltaan vahvoiksi yksilöiksi, jotka pärjäävät myöhemmin elämässään siinä missä haluavat.

Nykyajan yhteiskunnassa tarvitaan myös sosiaalisia ja ryhmässä selviytymisen taitoja. Elämässä koetut onnistumisen elämykset tukevat itsetuntoa ja auttavat lapsia kasvamaan rohkeiksi, luoviksi aikuisiksi. Toiminnassamme käytämme työmenetelminä leikkiä, pienryhmiä, yhteistoiminnallisia työskentelytapoja, ilmaisua, musiikkia ja liikuntaa.

4.2. Oppimiskäsitys

Oppimiskäsityksemme perustuu ihmiskäsitykseen. Olemme havainneet lasten oppivan parhaiten toiminnassa toisten lasten kanssa, heitä itseään kiinnostavia aiheita työstäen. Tämä ei tarkoita, että lapset oppisivat vain sitä mitä haluavat, vaan kiinnostavan aiheen varjolla heille voi opettaa asioita heidän itse sitä tiedostamatta. Oppiminen tuodaan esille esimerkiksi lapsen oman arvioinnin kautta.

Lapset rakentavat uutta tietoa jo osaamiensa taitojen ja tietämiensä asioiden varaan. Aikaisemmin koettu, eletty ja opittu on pohjana uudessakin oppimisprosessissa. Opettajan rooliksi jää oppimisprosessin tukeminen ja ohjaaminen, oppimisen tapahtuessa lasten oman aktiivisen toiminnan varassa. Tietojen, taitojen ja ongelmanratkaisun rinnalla opitaan vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja työskenneltäessä yhteistoiminnallisesti pienryhmissä. Lapset saavat tällöin tutkittavakseen aiheen, johon tutustuttuaan he sitten opettavat sen muille. Kun oppiminen tapahtuu toiminnallisesti ja leikin varjolla on mahdollista, etteivät lapset aina edes huomaa oppineensa jotain uutta. Opettajan tulee ohjata lasta pohtimaan omaa toimintansa ja oppimisprosessiaan. Aikuisen tulee siis tehdä lapselle oppiminen tietoiseksi esimerkiksi portfolion, keskustelujen tai itsearvioinnin kautta.

Mielekäs oppiminen on kokonaisvaltaista, lasta monipuolisesti aktivoivaa, aisteihin, tunteisiin, kokemuksiin, mielikuviin ja elämyksiin pohjautuvaa toimintaa.

4.3. Kielen merkitys varhaislapsuudessa

Pieni lapsi on alusta lähtien kiinnostunut ympäristöstään ja rakentaa kuvaa ympäröivästä maailmasta ja paikastaan siinä. Tässä prosessissa kielen merkitys on keskeinen. Kieli tukee lapsen ajattelutoimintojen kehitystä ja kommunikaation kehitystä merkitysten välittäjänä. Kielen tehtävä ajattelutoimintojen tukena korostuu lapsen kasvaessa, jolloin se liittyy ongelmanratkaisun, loogisen ajattelun ja kuvittelun alueille. Kielen hallintaan liittyvät valmiudet ovat perustana oppimisvalmiuksille. Leikillä ja saduilla on varhaislapsuudessa erityinen merkitys lapsen kielen kehitykselle ja maailmankuvan syntymiselle. Kielen oppiminen on aina luova ja persoonallinen prosessi, jossa jäljittelyllä on tärkeä merkitys.

Pieni lapsi tarvitsee lähelleen kasvattajan, joka tuntee lapsen yksilöllisen tavan kommunikoida. Kasvattaja eläytyy ja reagoi lapsen kontaktialoitteisiin ja näin rohkaisee lapsen halua vuorovaikutukseen. Samalla hän vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja itsensä hyväksymistä. Aikuis- ja vertaissuhteissa lapset oppivat myös kulttuurisia ja sosiaalisia tapoja ja kommunikaatiomalleja. Me tuemme lapsia myös oppimaan oppimisessa. Kieli ja sen merkitys korostuu kaikessa toiminnassamme. Tutkimme ja ihmettelemme maailmaa yhdessä lasten kanssa.

Kielten – suomen ja ruotsin - oppiminen tapahtuu meillä muun sisältöjen oppimisen yhteydessä. Pääasiana on toiminnan sisältö, eli normaalia pedagogista toimintaa rikastutetaan käyttämällä kahta

kieltä ja kielitaito kehittyy näin muun oppimisen rinnalla. Aamupiirissä käytetään kahta kieltä rinnakkain, muulloin ohjatussa toiminnassa ohjaava aikuinen käyttää omaa äidinkieltään.

Kieltä opitaan siis vuorovaikutuksessa ruotsia/suomea äidinkielenään puhuvan aikuisen ja toisten lasten kanssa, todellisissa tilanteissa, silloin kun on oikeaa sanottavaa. Painopiste on ymmärtämisessä ja kaikki aikuiset ymmärtävät lapsen äidinkieltä.

Lähtökohtana on oletamus, että kielisuihku vaikuttaa oppimiseen positiivisesti, koska siinä rohkaistaan lapsia oma-aloitteisuuteen ja oppimisprosessissa hyödynnetään lasten omia kokemuksia. Erilaiset tuki- ja havainnollistamiskeinot kuten kuvat, eleet, ilmeet sekä leikit, laulut, sadut ja pelit elävöittävät oppimistilannetta.

Päiväkodissa on sekä täysin suomenkielisiä että kaksikielisiä perheitä.

Kielellinen toimintamme sisältää seuraavia menetelmiä :

- puheen kehityksen seuranta
- arkipäivän tilanteet (aamupiiri, eteistilanteet yms.)
- mallioppiminen, jäljittely
- vastavuoroinen keskustelu
- leikki
- sadutus
- lukeminen
- laulut
- pelit
- kirjasto, muu kulttuuri
- lorut, riimit
- kieleen tutustuminen (kirjaimet, äänteet yms.)
- mahdollisuus tutustua ja oppia toinen kotimainen kieli (ruotsi/suomi)

4.4. Lapselle ominainen tapa toimia

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksessa on tärkeää painottaa lapsuuden luonnetta, vaalia lapsuutta ja ohjata lasta ihmisenä kasvamisessa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on hyvinvoiva lapsi.

Kasvattajayhteisön tulee olla tietoinen lapsille ominaisista tavoista toimia. Oman toimintansa kautta sekä varhaiskasvatusympäristöä muokkaamalla kasvattajayhteisö voi mahdollistaa lapsille ominaisen tavan toimia ja sitä kautta merkitykselliset kokemukset.

Leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella. Toimiessaan itselleen mielekkäällä tavalla lapsi saa merkityksellisiä kokemuksia, hän ilmentää ajatteluaan ja tunteitaan. Lapsi kokee voivansa osallistua ja hänen hyvinvointinsa lisääntyy.

- Leikki

Leikki edistää lapsen ajattelutoimintaa, kielellisiä taitoja, luovuutta, ongelmanratkaisukykyä ja sosiaalisia taitoja. Lasten maailma ei siis jakaudu jyrkästi leikkiin ja oppimiseen, vaan leikin ja oppimisen maailmat ovat limittäin.

Lapset leikkivät sitä, mitä ovat juuri opettelemassa. He käsittelevät asioita, joita eivät vielä täysin ymmärrä ja/tai hallitse. Leikki ei ole pelkkä ulkoinen käyttäytymisen muoto vaan mielentila, jossa samanaikaisesti tiedostetaan ympäröivä realistinen todellisuus ja toimitaan toisessa, leikin sisäisessä todellisuudessa.

Lapsi oppii parhaiten aktiivisena, omaehtoisena etsijänä ja tutkijana. Leikin kautta oppimiseen syntyy motiivi ja kyky kohdentaa mielenkiinto oppimisen kannalta olennaiseen. Leikin kautta oppiminen on hauskaa. Leikin avulla lapsi suhteuttaa ja sulauttaa uutta ainesta toimintaansa ja aikaisempaan tietorakenteeseensa. Lapsi siis jäsentää leikin avulla maailmaansa. Oppiminen tapahtuu leikin yhteydessä, leikin motiivein, liittyen samalla lasten omaan elämään ja omiin kokemuksiin.

Leikin edellytyksinä on ympäristön myönteinen asennoituminen leikkiin. Lapsen iästä, leikkitaidoista, leikin lajista ja muista tilannetekijöistä riippuen kasvattajan tehtävä vaihtelee leikkiin osallistumisesta ulkopuoliseen havainnoimiseen. Aikuinen voi ohjata leikkiä myös epäsuorasti rikastuttaen sitä välinein tai mielikuvin. Leikkiin tulee olla päivittäin riittävästi aikaa ja tarpeeksi tilaa. Tarvittavan leikkirekvisiitan tulee olla helposti saatavilla.

- Liikunta

Liikkumisen merkitys lapsen kasvussa ja kehityksessä on suuri. Päivittäinen monipuolinen liikunta on kasvavalle lapselle erittäin tärkeää. Liikunnan vaikutukset näkyvät lapsen motorisissa ja sosiaalisissa taidoissa. Liikunnan avulla lapsi oppii hahmottamaan ja hallitsemaan kehoaan. Päiväkodin tehtävä on kodin ohella luoda lapselle liikunnan riemua ja onnistumisen elämyksiä, jotta hänelle kehittyy myönteinen suhtautuminen itseensä ja liikuntaan sekä elinikäinen liikunnallinen elämäntapa. Koska lapsi on luontaisesti hyvin toimelias pidämme tärkeänä, että päiväkodin ympäristö on sellainen, jossa liikkuminen mahdollistuu.

Päiväkotimme pihalla on metsäinen rinne, joka toimii hyvin apuna lasten motoriikan kehittymiselle. Tämän lisäksi teemme retkiä lähipuistoihin ja –metsiin. Päiväkodillamme on myös viikoittainen salivuoro Mikaelin koulun liikuntasalissa. Mukaan liikkumaan lähtevät yli 3 -vuotiaat lapset. Viikoittaiset liikuntatuokiot ovat suunniteltuja ja tavoitteellisia, joissa kasvattaja tukee lasta yksilöllisesti lapsen taitojen mukaan.

- Tutkiminen

Lapsi on luonteeltaan jo hyvin utelias kaikesta ympärillään tapahtuvasta. Tutkiminen on lapselle ominainen tapa oppia. Käyttäen kaikkia aistejaan ja koko kehoaan lapsi tutkii ympäristöään ja

ihmettelee arjen pieniä asioita. Kannustamme ja rohkaisemme lasta ottamaan itse asioista selvää ja kokeilemaan omia taitojaan. Yhdessä lapsen kanssa käymme läpi erilaisia uusia ihmeellisiä asioita ja tarkastelemme niitä monista eri näkökulmista. Lasten kanssa on hyvä harjoitella pieniä ongelmanratkaisuja tutkimusten ja kokeilujen kautta. Virikkeellisen tutkimisympäristön on tarjottava lasten käyttöön mielenkiintoa herättäviä materiaaleja ja välineitä. Välineet ja materiaalit olisi hyvä olla jatkuvasti lasten saatavilla. Yrityksen ja erehdyksen kautta lapsi oivaltaa uusia asioita ja kokee oppimisen ilon. Tutkimusten kautta lapsen itsetuntemus kasvaa ja kehittyy.

- Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen

Lapsi tutustuu maailmaansa kuvien, äänien ja liikkeiden avulla. Lapsi käsittelee asioita taiteen avulla jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Päiväkodissamme annamme lapselle mahdollisuuden ilmaista itseään monin eri tavoin. Käytämme eri ilmaisukeinoja ja jokainen lapsi on tasavertaisessa asemassa. Musiikki, kädentaidot, liikunta, piirtäminen, soittaminen, kehonkieli tuovat lapselle iloa ja elämyksiä ja niiden kautta lapsi pystyy ilmaisemaan tunteitaan ja ajatuksiaan. Taiteiden kautta lapsi tutustuu erilaisiin käsitteisiin, materiaaleihin, välineisiin ja tekniikoihin, kehittää suunnittelutaitoaan, työskentelee suunnitelmiansa mukaan ja arvioi työtänsä. Lisäksi lapsi tutustuu taiteenmaailmaan ja kulttuuriperinteeseen. Kasvattajan tehtävä on antaa välineet, tilat ja rauha lapsen omalle luovuudelle ja mielikuvitukselle. Välineiden tulisi olla mahdollisuuksien mukaan jatkuvasti lasten saatavilla. Aikuisen tehtävänä on ohjata lasta välineiden ja materiaalien käytössä, mutta välttää liiaksi osallistumasta itse. Kasvattaja havainnoi lapsen taiteellista toimintaa ja kannustaa omalla toiminnallaan uusiin haasteisiin. Taidekasvatuksen avulla voidaan lähestyä monenlaisia asioita ja sisältöjä lapselle mielekkäämmällä ja helpommalla tavalla kuin pelkästään selittämällä.

- Projektit

Toimintamme rakentuu kokonaisuuksista, projekteista, joissa lapset saavat merkityksellisiä ja elämänpäiriinsä liittyviä oppimiskokemuksia. Aiheet tulevat kokonaan tai osittain lapsilta tai he kiinnostuvat aikuisen tarjoamasta vaihtoehdosta. Sama teema kestää muutamasta kuukaudesta jopa muutamaan vuoteen. Laajoja teemoja ja kokonaisuuksia voidaan jakaa pienempiin osioihin, jolloin mielenkiintoa teemaa kohtaan riittää pitkäksi aikaa. Toiminnan alussa selvitetään myös lasten aiemmat tiedot ja kokemukset asiasta.

Työskentelytavat ovat leikinomaisia, yhteistoiminnallisia ja lapsen omaan aktiivisuuteen perustuvia. Tarvittavat taidot opetellaan ja tarvittavat tiedot hankitaan yhteistoiminnallisesti pienryhmissä tai yksilöllisesti aikuisen kanssa, tilanteesta riippuen. Oppimateriaali on mahdollisimman konkreettista ja oppimisessa keskitytään oppimaan paitsi käsiteltäviä asioita, myös oppimista itseään.

Opetuksen kaikki eri osa-alueet (sisällöt) eheytyvät projektissa kokonaisuuksiksi ja projektia taaksepäin katsellessa nähdään mitä siitä vielä puuttuu. Projektit paitsi eheyttävät toimintaa kokonaisuuksiksi myös mahdollistavat eriyttämisen. Varsinkin isoissa ryhmätöissä, kuten isot yhteiset kuvat seinälle, löytyy jokaiselle jotain tekemistä taitojen ja kehitystason mukaan. Pienimmät voivat vaikkapa maalata taustaa tai valmista seinää, kun taas isommat voivat piirtää tarkempia yksityiskohtia tai miettiä rakenteellisia yksityiskohtia. Projektit loppuvat, kun aihe on ”käsitelty loppuun” tai jotain uutta ja mielenkiintoista tulee esille.

Opettajan rooli on projekteissa toimintaa ohjaava ja ylläpitävä, toimintaan osallistuva ja tarvittaessa auttava. Aikuiset järjestävät vuorovaikutustilanteita, joissa lapset voivat etsiä yhdessä tietoa, vertailla, tehdä johtopäätöksiä ja väitellä, sekä opettaa toisiaan. Lopuksi tulokset arvioidaan yhdessä.

5 ORIENTAATIOT

Varhaiskasvatuksen sisällöllisiä orientaatioita ovat matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. Sisällölliset orientaatiot ovat inhimillisen ymmärryksen, tiedon ja kokemuksen perusmuotoja - tapoja hahmottaa maailmaa. Niiden avulla lasten valmiudet ymmärtää monimuotoista elämää lisääntyvät.

Orientaatiot täydentävät toisiaan. Niiden avulla kasvattajat pyrkivät turvaamaan kokonaisemman kuvan ympäristöstä ja maailmasta, jossa lapsi elää. Orientaatiot ovat sisältöjä/aiheita, jotka integroidaan kauden teemaan ja toteutetaan vaihtelevin työmenetelmin (leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen, taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen). Orientaatiot eivät siis ole oppisisältöjä, eikä lapsille aseteta tavoitteita orientaatioiden oppimiselle.

Lastentalo Mukulaxissa kunkin yksikön johtaja vastaa suunnittelusta, yhteistyön käytännöistä, keskusteluista ja tietojen siirrosta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen.

- Matemaattinen orientaatio

Kiinnitetään lasten huomio päivittäisissä askareissa ympärillä esiintyviin lukuihin ja lukumääriin. Esim. vain kolme mukia päällekkäin, kuinka monta tyttöä/poikaa on tänään paikalla jne.

- Luonnontieteellinen orientaatio

Havainnoidaan ja tutkitaan lasten kanssa ympäristössä ilmeneviä asioita. Esim. retkillä tarkastellaan varjoja, vuoden aikaan liittyviä ilmiöitä, leivottaessa pohditaan taikinan kohoamista, aamupiirissä tarkastellaan säätä jne.

- Historiallis- yhteiskunnallinen orientaatio

Tutustutaan kotiseudun nähtävyyksiin esim. retkillä. Vietetään perinteisiä vuoden kiertoon liittyviä juhla- ja merkkipäiviä, tutustuen samalla myös näihin liittyviin perinteisiin ja esimerkiksi ruokiin.

- Esteettinen orientaatio

Lapsia kannustetaan tekemään havaintoja, kuuntelemaan, kokemaan erilaisia tunteita ja luomaan uutta. Menetelminä varsinkin retket, draama ja luonnossa liikkuminen, musiikki- kuvataide- ja liikuntakasvatus. Tarkoituksena kokea aistimuksia, monimuotoisesti tunteita ja kerätä uusia

kokemuksia (kauneuden,harmonian, melodian, rytmin jne.).

- Eettinen orientaatio

Käsittää mm. yhteiskuntamme arvot ja normit. Pohditaan lasten kanssa päivittäisissä tilanteissa esiin tulevia oikean ja väärän, totuuden ja valheen merkityksiä. Keskustellaan lasten kanssa ja kuunnellaan heitä askarruttavia asioita.

- Uskonnollis- katsomuksellinen orientaatio

Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan eri uskontoihin ja katsomuksiin mm. retkien ja juhlien yhteydessä. Päiväkodissamme vietetään erilaisia kirkollisia juhlia, kuten pääsiäistä ja joulua.

6 KASVATTAJAYHTEISÖN TOIMINTAPERIAATTEET

Lastentalo Mukulaxissa on koulutettu moniammatillinen työyhteisö, jota pidämme toimintamme voimavarana. Meillä on yhteinen arvoperusta, josta keskustelemme säännöllisesti, (vähintään vuosittain varhaiskasvatussuunnitelman päivityksen yhteydessä). Lisäksi keskustelemme myös päiväkodin arjessa heränneistä eettisistä ja moraalisisista kysymyksistä. Pyrimme toimimaan kaikissa tilanteissa lapsen etua ajatellen ja peilaamme vaikeita kysymyksiä sovittuihin arvoperiaatteisiin.

Pidämme tärkeänä hyvää keskinäistä kommunikaatiota. Työyhteisönä haluamme olla kannustavia työtovereitamme kohtaan. Muita keskeisiä periaatteita ovat joustavuus ja positiivinen ilmapiiri. Haluamme kehittyä alan ammattilaisina ja koulutautua säännöllisesti tekemään paremmin työtämme. Jokaisen erityisosaamista käytetään koko työyhteisön hyväksi.

Pidämme säännöllisesti tiimipalavereita sekä oman ryhmän että koko talon kesken. Kasvatustyötä pohditaan henkilökohtaisesti, tiimin kesken sekä palvelualueilla järjestettävissä tilaisuuksissa. Tiedostamme varhaiskasvatuksen muuttuvat tarpeet ja kehitämme osaamistamme sen mukaan. Otamme harkiten huomioon teknologisen kehityksen uudet mahdollisuudet työssä.

7 ARVIOINTI

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan käsitys hyvästä ja tavoiteltavasta varhaiskasvatuksesta. Lastentalo Mukulaxin varhaiskasvatussuunnitelma perustuu sekä valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin että Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Arviointi on kehittämisen edellytys. Arvioinnin avulla määritetään, miten asetetut tavoitteet on saavutettu sekä tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita. Vuosittain keväällä yksiköissä arvioidaan tehtyä varhaiskasvatustyötä sekä yksikön varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen toteutumista. Säännöllinen dokumentointi osana laadunhallintaa mahdollistaa pitkäjänteisen seurannan ja arvioinnin.

Toiminnan arviointia teemme päivittäisten hoito- ja kasvatustilanteiden lisäksi viikoittaisissa henkilökuntapalavereissa ja joka keväisinä arviointipäivinä. Arvioinnissa käytämme apuna TAK-

puntaria. Toimintaamme arvioivat henkilökunnan lisäksi lapset, vanhemmat ja muut yhteistyötahot (opiskelijat, sijaiset, oppilaitokset). Henkilökunta arvioi myös omaa ammattitaitoaan ja johtajan kanssa käydään säännöllisesti kehityskeskusteluja.

Lasten kehitystä arvioidaan ensisijaisesti toiminnan yhteydessä. Lisäksi kokoamme tietoa lasten kehityksestä lasten henkilökohtaisiin digitaalisiin portfolioihin. Uusien perheiden kanssa täytämme päivähoidon alkua koskevan hoito- ja kasvatussuunnitelman ja pidämme aloituskeskustelun. Syksyisin pidämme vanhempainillan ja keväisin keskustelemme yhdessä vanhempien kanssa heidän lapsensa kehityksestä ja tavoitteista. Samassa keskustelussa laadimme lapsen varhaiskasvatussuunnitelman yhdessä vanhempien kanssa.(liite)

Tietoa lasten kehityksestä välitetään sovituille yhteistyötahoille lomakkeiden ja keskustelujen muodossa (selvitys lapsen päivähoitotilanteesta - lomake täytetään vuosittain, 2.5-v lomake, erityislastentarhanopettaja jne.). Myös lapset arvioivat toimintaa ja itseään. Vanhemmilla on myös mahdollisuus osallistua varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen ja päivittämiseen yhdessä henkilökunnan kanssa. Kautena 2009- 2010 muodostettiin yhteistyöryhmä, johon kuuluu niin vanhempia kuin henkilökunnankin jäseniä.

8 DOKUMENTOINTI

Toimintamme yksi kulmakivistä on toiminnan dokumentointi. Valokuvaamme lasten oppimista ja kirjaamme uudet opitut asiat. Meillä on yhdessä tehty digitaalinen dokumentointi pohja, johon luomme jokaiselle lapselle oman digitaalisen portfolion Powerpoint ohjelmalla. Tämän lisäksi keräämme jokaisen lapsen piirustukset, sadutukset jne. työt heidän omiin kansioihin ja jaamme sitten kauden loputtua kotiin.

9 VARHAINEN PUUTTUMINEN

9.1 Erityistä tukea tarvitsevien lasten varhaiskasvatuksen järjestäminen yksikössä

Päivähoidossa erityistä tukea tarvitsevat lapset, joiden kehityksen, kasvun ja oppimisen edellytykset ovat heikentyneet sairauden, vamman tai toimintavajavuuden vuoksi. Lisäksi tuen piiriin kuuluvat lapset, jotka tarvitsevat tukea emotionaalille ja/tai sosiaaliselle kasvulle sekä lapset, joilla on kehityksessään oppimisvalmiuksiin liittyviä riskitekijöitä.

Tuen tarve voi syntyä myös tilanteessa, jossa lapsen kasvuolot vaarantavat tai eivät turvaa hänen terveyttään tai kehitystään. Tällaisissa tilanteissa asia pyritään pääsääntöisesti selvittämään vanhempien kanssa ja ohjataan heitä hakemaan apua tilanteeseen. Tilanteen niin vaatiessa päivähoidolla on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus. Lastensuojeluilmoituksen tekee Lastentalo Mukulaxin omistaja Hannu Rantanen. Kiireellisissä tapauksissa päivähoidon työntekijän tulee tehdä lastensuojeluilmoitus välittömästi.

Vanhempien kanssa käytävien keskustelujen yhteydessä keskustellaan mahdollisista päivähoidossa ilmenneistä ongelmista, vanhempien havainnoista ja jatkotoimenpiteistä. Ensin otetaan yhteyttä kiertävään erityislastentarhanopettajaan (kelto) ja keskustellaan tapauskohtaisesti hänen kanssaan.

Kelton konsultoinnin jälkeen keskustellaan yhdessä perheen kanssa, suunnitellaan mahdollisia jatkotutkimuksia tai tukitoimia ja sovitaan vastuunjaosta kunkin lapsen ja perheen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Kiertävän erityislastentarhanopettajan palveluiden lisäksi päivähoidon tukitoimenpiteitä ovat kuntoutussuunnitelma, 2-paikkalaisuus ja pienennetyt ryhmät. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan laaditaan kuntouttava osio, jossa tulee näkyä suunnitellut tukitoimet. Lapsille, joilla on asiantuntijalausunto, kuntoutussuunnitelma on lakisääteinen.

Lisäksi päiväkodista kirjoitetaan jokaiseen lapsen neuvolan vuositarkastukseen selvitys lapsen päivähoitotilanteesta. Neuvolasta vanhemmat saavat lähetteen mahdollisiin jatkotutkimuksiin esimerkiksi lastenneuvolan psykologille tai kasvatus- ja perheneuvolaan. Diagnoosin jälkeen arvioidaan, voiko lapsi jatkaa normaaliryhmässä vai vaatiiko lapsi erityisryhmän palveluja. Päivähoidon henkilöstö sopii lapseen kohdistuvista tukitoimista aina yhdessä vanhempien kanssa. Vanhempien tulee olla tietoisia mahdollisista lähetteistä/lausunnoista, jotka koskevat lapselle järjestettyä erityistukea tai tutkimuksia.

9.2 Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten varhaiskasvatuksen järjestäminen yksikössä

Maahanmuuttaja ja maahanmuuttajataustainen perhe ovat yleisnimikkeitä, joita käytetään, kun tarkoitetaan eri syistä toisesta maasta Suomeen muuttaneita. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisilla lapsilla tarkoitetaan Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa saamelaisia, romaneja, viittomakielisiä, maahanmuuttajataustaisia, sekä muita vieraskielisiä lapsia. Mukulaxissa on hallinnollisista syistä ollut tähän asti lähinnä eri kielitaustaisia lapsia, joiden vanhemmat ja sitä kautta kulttuuritausta on yleensä ollut ainakin osittain suomalainen.

Suomessa julkinen varhaiskasvatus perustuu yleisiin varhaiskasvatuksen tavoitteisiin ja lapsen kulttuurisen taustan ja äidinkielen huomioon ottamiseen. Päivähoidossa tulee huomioida erityisesti sellainen lapsi, jolla on erilainen kieli ja kulttuuritausta.

Perheen kanssa tehtävä yhteistyö on alusta alkaen tärkeää. Eri kielitaustaisten lasten varhaiskasvatus järjestetään tavallisten varhaiskasvatuspalvelujen yhteydessä siten, että lapsi kuuluu lapsiryhmään ja hänen sosiaalisia kontaktejaan ryhmässä tuetaan. Päivähoidolla on keskeinen merkitys lapsen totuttautumisessa suomalaiseen elämään. Varhaiskasvatuksessa lapsen omaan kulttuuriin, elämäntapoihin ja historiaan perehdytään, niitä arvostetaan. Näin tuetaan lasten oman identiteetin vahvistumista.

Osallistuminen varhaiskasvatukseen tukee eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten mahdollisuutta oppia suomea toisena kielenä luonnollisissa tilanteissa toisten lasten ja kasvattajien kanssa. Lapsi tarvitsee lisäksi järjestelmällistä ohjausta kielen omaksumiseen ja käyttöön. Lapsen kielen ja kulttuurin tukemisesta sovitaan vanhempien kanssa tehtävässä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Vastuu lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä.

10 KASVATUSKUMPPANUUDEN TOTEUTTAMINEN YKSIKÖSSÄ

Kasvatuskumppanuudella Mukulaxissa tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa. Tämä edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista.

Henkilöstöllä on koulutuksensa antama tieto, osaaminen ja vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisessa. Vanhemmilla on lapseensa ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu. Perheen arvoja ja valintoja kunnioitetaan. Kasvatuskäytäntöjä pyritään rakentamaan siten, että vanhempien omaa lasta koskeva asiantuntemus ja henkilöstön ammatillinen asiantuntemus hyödynnetään. Lapsen liittyvissä asioissa henkilöstö ja vanhemmat ovat tasavertaisessa vuorovaikutuksessa, jossa erilainen asiantuntemus ja tietämys yhdistyvät. Tärkeää on perheen vahvuuksien löytyminen.

Vanhemmat tuntevat oman lapsensa parhaiten. Päiväkodin moniammatilliselle henkilökunnalle muodostuu vahva näkemys erityisesti lapsen sosiaalisista taidoista. Nämä tekijät yhdessä muodostavat yhteisen kuvan lapsen kehityksestä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen varataan perheiden kanssa aika ja siitä voidaan tarvittaessa keskustella useamminkin, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

Perheillä on myös mahdollisuus osallistua Varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen ja päivittämiseen.

10.1 Yksilöllinen lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman rakentuminen alkaa jo ensimmäisistä tapaamisista henkilökunnan lapsen ja vanhempien välillä. Tähän kolmiosaiseen kokonaisuuteen kuuluvat seuraavat osiot.

- o Hoitosopimus (tutustuminen, sopimuksen teko ja aloituskeskustelu)
- o Varhaiskasvatussuunnitelma (Digitaalinen portfolio ja varhaiskasvatussuunnitelman teko yhdessä vanhempien kanssa)
- o Tuen tarve (huolenaiheisiin tarttuminen, mahdollinen kuntouttava osio tai kuntoutussuunnitelma)

11 ALUEELLINEN PEDAGOGINEN YHTEISTYÖ

Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen tulee muodostaa johdonmukaisesti etenevä kokonaisuus sekä kasvatuksellisesti että opetuksellisesti. Päiväkodista toiseen siirryttäessä tietoa lapsesta siirtyy vanhempien kautta mm. digitaalisen portfolion sekä ”Selvityspäivähoidosta” -lomakkeen muodossa. Kouluun siirryttäessä tehdään yhteistyötä esiopetusvuonna oppilashuoltotyöryhmissä. Jatkuvampaa ja tiiviimpää yhteistyötä tehdään Snellmanin koulun kanssa.

Tärkein yhteistyökumppanimme on Käsiyöläiskadun Mukulax, jossa on mm. Mukulaxin esiopetus. Lisäksi esiopetusta on myös Hirvensalon Mukulaxissa. Yhteistyötä tehdään myös kesä- ja joululomien varahoidon muodossa, sekä sijaisten kautta. Käymme myös vierailuilla toistemme luona ja teemme yhteisiä retkiä.

Esiopetuksen, perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle järjestetään myös kaupungin yhteisiä ja alueellisia koulutustilaisuuksia joihin myös yksityiset päiväkodit voivat osallistua.

Koska Mukulax Linnanrinne sijaitsee keskustassa ja lapset tulevat osittain ympäri kaupunkia, yhteistyö neuvoloita on useita. Neuvoloihin ollaan yhteydessä vuosittain lasten neivolakäyntien yhteydessä (selvitys päivähoidosta - lomake).

Mikaelin seurakuntaan olemme yhteydessä erityisesti kirkollisten pyhien aikaan. Esimerkiksi joulukirkkoon olemme osallistuneet useampana vuotena.

Osallistumme aktiivisesti kaupungin kulttuuritarjontaan, kuten esimerkiksi teatterissa käymme usein.

Ruuan päiväkotiin toimittaa pk- keittiöt. Yhteistyö kattaa ruuan toimittamisen lisäksi konsultoinnin lasten ruoka-aineallergioista.

Lastentalo Mukulax toimii myös sosiaali- ja terveysalan oppilaitosten harjoittelupaikkana.

12 KEHITTÄMISHANKKEET

Vuoden 2006 aikana perehdyimme digitaalisen portfolion luomiseen lasten kasvun ja kehityksen tueksi. Vuodesta 2007 olemme luoneet vuosittain kaikille lapsille omat kasvun kansiot powerpoint-ohjelmalla. Olemme yhdessä luoneet pohjan ja se on sama kaikilla lapsilla. Eri-ikäisillä lapsilla painottuvat eri asiat. Perheet saavat lapsensa digiportfolion kotiin aina toimintakauden päätteeksi. Digitaalisesta portfoliosta on tullut pysyvä käytäntö, jota kehitetään edelleen.